

ARHIV DRUŽBOSLOVNIH PODATKOV

Analiziraj podatke! Deli raziskavo! Prispevaj k znanosti!

DOSTOP IN PREDAJA RAZISKOVALNIH PODATKOV V ADP

Brigita Bočkaj in Sergeja Masten, ADP

Delavnica: Ravnanje z raziskovalnimi podatki, Ljubljana, 11. 3. 2020

- 1997
- **nacionalno podatkovno središče za družboslovje**
- dajalci podatkov iz vseh 4 univerz, zasebnih raziskovalnih centrov, SURS ...
- 600 družboslovnih raziskav, najstarejša iz leta 1968
- cca. 500 registriranih uporabnikov letno
  - 90 % izobraževanje, 10 % znanstveno-raziskovalni
  - 168 raziskav uporabljenih za namene sekundarne analize v 2017
- član [CESSDA ERIC](#) (mednarodni konzorcij evropskih družboslovnih arhivov)
- [različni mednarodni projekti](#) (SSHOC, CESSDA, RDA Node Slovenija, ...)
- certifikat zaupanja vrednega arhiva (2018)

POSLANSTVO ADP

- **Pridobivanje pomembnih raziskovalnih podatkov** s širokega nabora družboslovnih disciplin, ki so zanimivi za proučevanje slovenske družbe
- **Ovrednotenje raziskovalnih podatkov za znanost in njihovo dolgoročno uporabnost** (sprejeti podatki štejejo kot znanstvena objava po merilih ARRS, navedba v seznamu uporabljene literature)
- **Prevzem in procesiranje podatkov in dokumentacije ter priprava metapodatkov** z namenom priprave paketa za dolgotrajno hrambo (AIP) ter paketa za dostop in nadaljnjo uporabo za znanstvene, izobraževalne in druge namene (DIP)
- **Dolgotrajna digitalna hramba** (izvajamo skladno z zahtevami mednarodnega referenčnega modela OAIS in smernicami zaupanja vrednih podatkovnih arhivov)

- **Zagotavljanje dostopa** do raziskovalnih podatkov (uporabnikom omogočamo enostaven dostop do raziskovalnih podatkov, njihovo iskanje in pregledovanje opisov podatkov)
- **Usposabljanje raziskovalcev** o načrtovanju, ravnanju in pripravi podatkov za izročanje v odprtem dostopu
- **Aktivna promocija druge rabe podatkov** skozi izobraževanje uporabnikov in spodbujanje medsebojne izmenjave znanja med uporabniki

RECOVERY OF DATA

ADP shranjuje podatke iz preteklih raziskav za ponovno uporabo:

- zagotavlja, da so podatki ohranjeni pred tehnološko zastarelostjo in fizičnim uničenjem.

LOSS OF DATA

ADP preveri, potrdi in pripravi podatke in pripadajočo dokumentacijo raziskave za namen dolgotrajnega ohranjanja in druge rabe.

INFORMATION TYPES

ADP uporabnikom omogoča **enostaven dostop do podatkov** v številnih formatih.

REGISTRACIJA ZA DOSTOP DO GRADIV [registracija](#)

REGISTRIRAJ SE

- geslo velja do konca študijskega leta
- vpis AT namesto @
- ponovna registracija za nov namen
- upoštevanje splošnih določil
- oblikujejo različni uporabniški profili

Registracijski obrazec za dostop do gradiv kataloga ADP

Prosimo vas, da obrazec izpolnite z zahtevanimi podatki. Polja označena z * so obvezna. Na podlagi vašega zahtevka vam bomo določili uporabniško ime in geslo in vam ju poslali na vaš e-naslov. Dodatne informacije so na voljo v dokumentu »Pomoč pri izpolnjevanju obrazca«.

Polja označena z * so obvezna polja. Prosimo, da jih izpolnite.

Ime*: ?

Priimek*: ?

Ustanova: ?

Naslov*: ?
Npr.: Kardeljeva ploščad 5, 1000 Ljubljana

E-naslov*: ?

Potrditev e-naslova*: ?

Kategorija uporabnika*: ?

Šifra raziskovalca: ?

Namen uporabe gradiva*: ?

Označite, ali boste rezultate svojega dela uporabili v komercialne ali nekomercialne namene.

Rezultati dela na podatkih so namenjeni naslednji rabi *: ?

Izberite način uporabe gradiva. Izbirate lahko med *analizo podatkov preko spletnega vmesnika* ali *prenosom k sebi*. V primeru, da ste podatke prenesli k sebi, jih v nadaljevanju analizirajte v ustreznih statističnih programih.

Način uporabe gradiva. Gradivo bom*: ?

VRSTE DOSTOPA DO GRADIV

[vrste dostopa](#)

- **ODPRTI DOSTOP**
- **STANDARDNI DOSTOP**
- **DOSTOP POD POSEBNIMI POGOJI**

ODPRTI DOSTOP

- do gradiv se dostopa preko spletne strani ADP **brez registracije**
- uporabniki lahko gradivo prenesejo na svoj računalnik ali izvajajo analize prek spletnega vmesnika Nesstar, pri čemer **upoštevajo splošne pogoje ADP, zakonodajo in etiko**

VRSTE DOSTOPA

STANDARDNI DOSTOP – OB REGISTRACIJI

- dostop do datoteke za javno rabo oz. t.i. 'Public Use File (PUF)
- datoteka je primerna za splošno rabo v raziskovanju
- **dostop le registriranim uporabnikom**
- uporabniki lahko gradivo prenesejo na svoj računalnik ali izvajajo analize prek spletnega vmesnika NESSTAR

DOSTOP POD POSEBNIMI POGOJI

... je oblika zaščite za datoteke, iz katerih ni mogoče odstraniti vseh neposrednih ali posrednih identifikatorjev, ki omogočajo identifikacijo posamezne preučevane enote

- podatki morda niso v celoti anonimizirani
- datoteka je pod 6 mesečnim embargom
- datoteka je dostopna le naročniku raziskave in izvirnim avtorjem
- gradiva imajo oznako »GRADIVO NA ZAHTEVO«

a) datoteka za raziskovalne namene (SUF)

b) datoteka v varovanem okolju (SCUF)

a) datoteka za raziskovalne namene (SUF)

- dostop do datotek, ki so na voljo le za raziskovalne namene, t.i. Scientific Use
- dostop preko varne povezave oz. oblaka OwnCloud
- ADP uporabniku posreduje povezavo in enolično geslo
- dostop omogočen **le registriranim uporabnikom + izpolnitev VLOGE ZA DOSTOP DO GRADIVA PREKO VARNE POVEZAVE** → odobritev Komisije ADP

DOSTOP POD POSEBNIMI POGOJI

b) datoteka v varovanem okolju (SCUF)

- dostop do datotek, ki vsebujejo zaupne podatke namenjene znanstvenemu raziskovanju, t.i. Secure Use File
- dostop le v varovanem okolju, t.i. varni sobi znotraj prostorov ADP
- dostop **omogočen le registriranim raziskovalcem (s šifro ARRS) + izpolnitev VLOGE ZA DOSTOP DO GRADIVA V VARNI SOBI** → odobritev Komisije ADP + podpis **POGODBE O UPORABI** + odobritev Komisije za etiko (po potrebi)

Postopek:

- če vas zanima raziskava z oznako »gradivo na zahtevo« → kontaktirate ADP (e-mail)
- obvezno navedite naslov raziskave ali ID, do katere želite dostopati
- v ADP bomo preverili, kakšne datoteke so na voljo za izbrano raziskavo (PUF, SUF, ScUF) in pod katerimi pogoji
- na vašo zahtevo bomo odgovorili v 3 delovnih dneh ter vas vodili skozi postopek oddaje vloge

Sankcije: za vsa dejanja, povezana s podatki, je uporabnik kazensko in odškodninsko odgovoren

[Splošna določila in pogoji uporabe podatkov iz ADP](#)

DOSTOP DO PODATKOV ADP

SPLETNA STRAN

www.adp.fdv.uni-lj.si

POIŠČI →

NESSTAR

<http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/>

Arhiv družboslovnih podatkov

Catalog of ADP in Nesstar

WebView Nesstar enables:

- viewing of studies,
- performing analyses of microdata,
- downloading of data files and study descriptions on users' computer.

Before your first use of Nesstar WebView, we suggest reading the document [Nesstar_Guide](#), where you can familiarize yourself with the possibilities and ways of using Nesstar. The guidelines include also the instructions on how to search our catalog.

Warning:

data files you need to [register at ADP](#).
the Nesstar WebView does not include all of the studies, deposited in the [Catalog ADP](#).
ADP different level of descriptions may apply:
ion,
ion and codebook with names of variables from the data file,
ion with names of variables with full question text.

[ny.uni-lj.si](#)

provided through Nesstar software are undertaken at the user's risk. Neither Nesstar Ltd., the data owner or publisher accept any responsibility for the results generated. We recommend you take the time to understand the example understanding sampling and weighting. All use of data should acknowledge the copyright owner, depositor and publisher and also ensure that appropriate citation is made in any subsequent publications.

ARHIV DRUŽBOSLOVNIH PODATKOV

Analiziraj podatke! Deli raziskavo! Prispevaj k znanosti!

Prijava na eNovice

1997 - 2017

UPORABI PODATKE | PREDAJ RAZISKAVO | USPOSOBI SE | SPOZNAJ ADP

Uporabi podatke / Katalog ADP

Seznam raziskav po: Šifri raziskave, Serijah, Vsebinskih področjih, Dajalcih, Letu izdelave, Letu objave, Avtorjih, Mednarodnih raziskavah

Seznam raziskav po šifri raziskave

ID raziskave	Naslov raziskave, vsebinska področja	Dostop
AA	Alpe - Jadran regije vsebinsko področje: DRUŽBA IN KULTURA, DRUŽBA IN KULTURA - kulturna in nacionalna identiteta, izdelat: C.JM	nesstar
ABR97	Mednarodna raziskava o veri in odnosu do cerkve 1997 vsebinsko področje: DRUŽBA IN KULTURA, DRUŽBA IN KULTURA - vera in vrednote, DRUŽBA IN KULTURA - družbena nauka in etika, izdelat: C.JM	nesstar

Kaj najdeš na Nesstar-ju?

+ ....

✓ Omogoča analizo preko spleta

Kaj najdeš na spletni strani?

- ✓ Opis raziskave
- ✓ Opis podatkov
- ✓ Povezana gradiva in objave

nesstar

snemi podatke
opis

Status raziskave: 4 - Polni opis raziskave in kodirna knjiga spremljivk s polnim besedilom vprašanj.

→ ANALIZIRAJ

Načini iskanja podatkov

SPLETNA STRAN

- Šifra raziskave
- Serija
- Vsebinsko področje
- Dajalci
- Leto izdelave
- Leto objave
- Avtor
- Mednarodne raziskave

Vodič po NESSTARJU

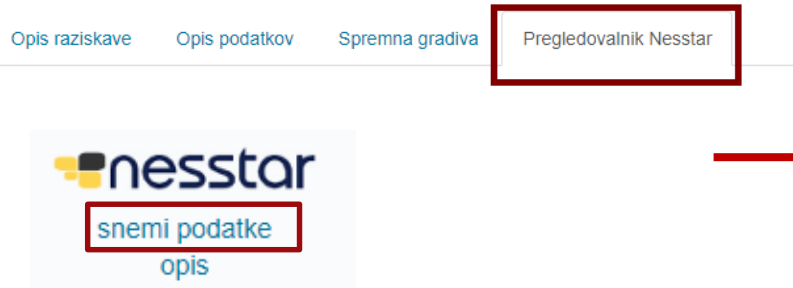
https://www.adp.fdv.uni-lj.si/publikacije_adp/publikacija/319/

NESSTAR

- **Enostavno iskanje**
→ iščemo *besede* znotraj katerega koli polja v metapodatkih, kot jih ponuja Nesstar
- **Napredno iskanje**
→ iščemo *raziskave, spremenljivke ali tabele*
→ lahko določimo polje iskanja (povzetek, vprašanje, ...)
→ iskanje po različnih kriterijih: katalog ADP in ADP-en, kot rezultat iskanja pa lahko izberemo seznam raziskav ali seznam spremenljivk

Prenos datoteke kvantitativnih podatkov na lokalno pomnilno enoto

a) Povezava na Nesstar iz spletne strani

b) Pregledovalnik Nesstar → ikona disketa

Prenesene datoteke so arhivirane v .ZIP formatu zato jih je potrebno „**od arhivirati**“ in odpreti z ustreznim programom (npr. SPSS, ...)

Dostop do podatkov in dokumentacije - Nesstar

Datoteka podatkov [SJM14]³ Slovensko javno mnenje 2014 : Evropska družboslovna raziskava

Evropska družboslovna raziskava

Nadzor dostopa

Za dostop do podatkov je potrebna registracija.

Uporabniško ime:

Geslo:

PRIJAVA

1) FAZA PRESOJE ZA SPREJEM

- pridobitev osnovnih informacij o raziskavi: obrazec „evidentiraj raziskavo“/osebni stik
- komisija za prevzem raziskovalnih gradiv ADP

2) FAZA SPREJEMA RAZISKOVALNIH PODATKOV

- izjava o izročitvi
- priprava podatkovne datoteke
- priprava metapodatkovnega opisa raziskave

- pregled izročениh gradiv

FAZA 1

Evidentiraj raziskavo

[evidentiraj raziskavo](#)

- ADP pridobi osnovne informacije o raziskavi → preko obrazca „evidentiraj raziskavo“/osebno
- evidentirati je smiselno tako raziskave, ki so še v teku, kot tudi pretekle raziskave, ki še niso v katalogu ADP

- ADP kontaktira dajalca podatkov → dogovor za 1. intervju

SESTANEK KOMISIJE ADP

FAZA 2

Izjava o izročitvi

= sporazum med avtorjem/dajalcem raziskave in ADP kot prevzemnikom

Ključni elementi:

- dajalec pooblasti ADP za hrambo in razširjanje podatkov drugim uporabnikom
- dajalec zagotavlja, da so podatki ob predaji anonimizirani
- ADP zagotavlja dostop do gradiv pod licenco, ki jo opredeli dajalec (po predlogi „Creative commons“)
- ADP zagotavlja, da bo dostop do gradiv uporabnikom omogočil le ob zavezi o spoštovanju etičnih načel ter varovanju zaupnosti

izjava o izročitvi

Šifra raziskave: _____ Leto: _____ ID izjave: _____ © v5.2017

Prevzemnik: _____ Dajalec: _____

Arhiv družboslovnih podatkov
Ime in priimek: _____
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
Institucija: _____
Arhiv družboslovnih podatkov
Kardeljeva ploščad 5
Naslov: _____
1000 Ljubljana
E-naslov: _____

IZJAVA O IZROČITVI GRADIV RAZISKAVE

Naslov raziskave, ki je predmet izročitve:
_____

Financer in številka projekta, v okviru katerega je bila izvedena raziskava:
_____

Raziskava je potekala pod okriljem:
_____

Dajalec izroča gradiva zgoraj navedene raziskave (glej prilogo Seznam izročeni gradiv) kot avtor (oz. po pooblastilu nosilca pravice razpolaganja s podatki iz raziskave) Arhivu družboslovnih podatkov oziroma njegovemu zakonitemu nasledniku (v nadaljevanju: prevzemniku) v hrambo in za nadaljnje razširjanje uporabnikom. Dajalec ima shranjeno kopijo

Priprava podatkov/drugih gradiv

[priprava podatkov](#)

*s pripravo podatkov za ADP začnete že ob načrtovanju raziskave

PODATKOVNA DATOTEKA: v računalniški obliki, opremljeni s spremljajočim se opisom → v pomoč so vam [Priporočila za urejanje podatkovne datoteke](#)

VPRAŠALNIK (če obstaja): elektronska oblika v izvorni kodi (če je uporabljen program) ali v formatu urejevalnika besedil

SPREMNO GRADIVO: gradivo, ki pomaga razbrati vsebino podatkov (kodirna knjiga, izpis frekvenc, navodila za anketarje, podatki o izvedbi raziskave, informacijskom pismo, pokazne kartice...)

OBJAVE, KI TEMELJIJO NA PODATKIH: povezave do publikacij (npr. COBISS ali URN / DOI).

Urejeni podatki

KVANTITATIVNI PODATKI

UREJENA PODATKOVNA DATOTEKA ZAJEMA:

- poimenovanje in opisi spremenljivk (max dolžina imena 8 znakov)
- opredelitev vrednosti spremenljivk in odprtih odgovorov
- urejene manjkajoče vrednosti in manjkajoči odgovori

KVALITATIVNI PODATKI

UREJENA PODATKOVNA DATOTEKA ZAJEMA:

- dodani demografski podatki
- anonimizacija ...

Priporočamo, da si za pripravo podatkovne datoteke kvalitativnih podatkov preberete [priporočila UK Data Service](#) in [Finskega arhiva družboslovnih podatkov](#)

Obrazec za opis raziskave

[opis raziskave](#)

- potreben za ustrezno razumevanje podatkovne datoteke in spremljajočih gradiv ter je predpogoj za drugo rabo podatkov
- temelji na vsebinskih opredelitvah iz mednarodnega [standardnega opisa raziskave DDI-C](#)
- pet osnovnih poglavij:
osnovne informacije o raziskavi,
vsebina raziskave, metodologija,
dodatne informacije o raziskavi in kontakt
- podlaga za pripravo metapodatkovnega zapisa, ki je podlaga podatkovni objavi

Obrazec se izpolnjuje preko aplikacije 1ka ali se ga prenese v *.doc ali *.pdf formatu

Pregled izročeni gradiv

pregled

- **pred pošiljanjem** še enkrat **pregled poslanih datotek** → zagotovitev, da so z naše strani prejete datoteke identične poslanim

PAKET PREDANIH GRADIV IN DOKUMENTACIJE:

- **2 izvoda** izpolnjene in podpisane **Izjave o izročitvi** gradiv raziskave
- izpolnjen **obrazec Opis raziskave**
- ustrezno **urejeno in dokumentirano podatkovno datoteko**,
- **originalni vprašalnik** (če obstaja),
- **ostalo gradivo**, ki pomaga razbrati vsebino podatkov, kot so: šifrant, kodirna knjiga, izpis frekvenc, navodila za anketarje, podatki o izvedbi raziskave, kopije publikacij in ostalih spremnih dokumentov, ki so bili del zbiranja podatkov ali pa so pomembni za njihovo razumevanje,
- **DOVOLJENJE NAROČNIKA RAZISKAVE – pomembno, če ni na voljo že od začetka raziskave!**

- dokumentacijo in gradivo se v ADP posreduje preko VARNE POVEZAVE (oblak oz. »ADP hramba«) = dostop preko povezave in enoličnega gesla
- izpolnjena in podpisana Izjava o izročitvi se v 2 TISKANIH izvodih pošlje na naslov ADP preko pošte
- dovoljenje naročnika/financerja raziskave se pošlje preko pošte na naslov ADP

Hvala za pozornost!

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
Arhiv družboslovnih podatkov
Kardeljeva ploščad 5
1000 Ljubljana

 www.adp.fdv.uni-lj.si

 arhiv.podatkov@fdv.uni-lj.si

 Arhiv.Druzboslovnih.Podatkov

 @ArhivPodatkov